

15 вересня Автомайдан розпочався з громади села Сівка-Войнилівська на Івано-Франківщині. Насамперед учасники завітали у супроводі представників комітету громади до звалища містобудівної техніки та прогнутих балок недобудованого мосту. Незакріплені вертикальні балки, зруйновані та розкидані за такої безгосподарності, доповнювали невтішну картину людської байдужості до використання коштів громад та громадян. Причина — припинення фінансування і на переконання громади — відсутність адекватного суб'єкта цивільно — правових відносин, який б проконтролював виконання робіт, подав відповідну заяву про кримінальний злочин, яким без сумніву є така безгосподарність. Тепер згідно з Конституцією, Цивільним кодексом України є створена юридична особа публічного права — територіальна громада, яка повинна розв'язати це питання. Приємні враження — відносно чистий Дністер та ріка Сівка, які вдалося захистити від забруднення саме зусиллями громади.

Проте першочергова проблема громади — сільськогосподарська земля. Спочатку на землі сіл та селищ України за межами населеного пункту в умовах хворобливого мовчання самих жителів прийшло чиновництво райдержадміністрацій, озброєне ч. 12 Перехідних положень Земельного кодексу, згідно з яким право розпорядження землями за межами населеного пункту воно в абсолютно незаконний, неконституційний спосіб перебрало на себе. Дещо пізніше вже цього року на їхнє місце прийшов з неймовірно широкими правами Держкомзем ... Громада Сівки сприйняти таке грубе порушення своїх прав не може. До цього додамо плановані “удосконалення” до Конституції від так званої конституційної асамблеї та новітні аспекти адміністративно-територіальної реформи, за якою у більшості сіл України замість органу самоврядування сидітиме такий собі представник виконавчого органу — староста, а що відбудеться з майном сільської громади за відсутності і громади, і хоча б умовного представницького органу думаю очевидно будь-кому. Про якісь нові ресурси, які з неба з'являться в укрупнених громадах, говорити щонайменше комічно.

Саме територіальній громаді — власникові належить право володіння, користування та розпорядження (зміст права власності) своїм майном, в даному випадку — своєю землею. Згідно зі ст. 319 Цивільного кодексу України територіальна громада володіє, користується, розпоряджається своєю землею на власний розсуд. Перехідні положення Земельного кодексу в поточній версії зі змінами від 03.03.2011 року, очевидно, мали б враховувати усі означені вимоги Цивільного кодексу України. Тому передача права розпорядження органу виконавчої влади власністю територіальної громади викликає щонайменше здивування. Особливістю правомочності розпорядження у складі майнових прав є те, що вона не може бути відокремленою від права, переданого іншій особі. Ця передача позбавила б сенсу саме право власності. Хіба громада — кримінальний злочинець чи вимерла, що її раптом обмежили в її праві власності?

У відповідності із Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності” від 06.09.2012 року до повноважень центрального органу виконавчої влади нещодавно додано право розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності. У відповідності із постановою Кабміну від 23 травня 2012 року повним ходом іде інвентаризація земель. Інвентаризація земель проводиться в межах адміністративно-територіальних одиниць, землеволодінь або землекористувань і територій, межі яких визначені проектами формування території і встановлення меж сільських, селищних рад. Хотілося б нагадати членам кабміну, за нагоди, що сільські ради — це представницькі органи громад, тому меж вони ніяких мати не можуть. Межі є в адміністративно-територіальних одиниць. Мета цього дійства проста — обійти власника — територіальну громаду.

Громада Сівки закономірно запитує: що державні органи творять на нашій землі, порушуючи наше конституційне право? І очевидно миритися з цим не збирається. Не збирається миритися і з розробкою кар'єру гравію — власності громади поза контролем громади, без врахування інтересів громади, без дозвільних документів. Інструмент боротьби з цим — заява про злочин. Найбільший успіх громади — заборона будівництва на землях громади масштабного свиногокомплексу ТзОВ “Даноша”. Знищення величезних ділянок родючих ґрунтів, затруєння води, отруйний сморід і фактичне знищення села — це те, що унеможливила громада своєю стійкістю та згуртованістю.

Після зборів громади Сівки Автомайдан завітав у село Деліїв Галицького району. Будівництво свиногокомплексів Даноші тут лише в розпалі. Але громада по досвіду сусідів з Ланів вже знала, що несе їй таке сусідство. Тому на загальних зборах в присутності громадських свідків з цілої України — учасників Автомайдану територіальна громада села прийняла рішення: у відповідності зі ст. 152 “Способи захисту прав на земельні ділянки” Земельного кодексу України внаслідок допущених порушень при підписанні договору оренди здійснити захист конституційного права територіальної громади місцевого самоврядування шляхом відновлення стану незаконно орендованої ТзОВ “Даноша” ділянки, який існував до порушення прав. Крім того, громада заборонила будь — яке використання зазначеної земельної ділянки без дозволу громади.

У випадку невиконання цього рішення сторонами фіктивної, на переконання громади, угоди про оренду буде подано відповідну заяву про злочин у правоохоронні органи згідно зі ст. 205 Кримінального кодексу України “Фіктивне підприємництво” та у відповідності з Законом України “Про засади запобігання і протидії корупції”, а також здійснено усі необхідні кроки з залученням правоохоронних органів.

Після цього Автомайдан ввечері завітав у село Мшана, де відбулася зустріч з членами громадських комітетів територіальних громад сіл Шоломиничі, Переможне, Воля Бартатівська, ініціативної групи села Наварія. Голови територіальних громад ділились не лише проблемами, з якими вони зіткнулись при створенні громад, але й інструментами та кроками по виконанню поставлених громадою завдань. На Львівщині громади сконцентровані на проблемі незаконного вилучення у громад сільськогосподарських

земель, нових можливостей для безпосереднього господарювання, кооперації. Львівщина доводить, що за потреби територіальна громада — юридична особа може зареєструвати свій статут безпосередньо без будь-якого затвердження сільською радою чи будь-яким іншим органом. Це допоміжний крок для ведення господарської діяльності, який згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування зовсім не є обов'язковим. На Львівщині розуміють, що статут громади поруч з Конституцією та законами України є окремою частиною регуляторних актів, що діє на території конкретної адміністративно-територіальної одиниці.

Пізно ввечері у перший день Автомайдан прибув у першу створену загальними зборами територіальну громаду України - село Руда на Львівщині. Тут громада добила відчутних кроків у контролі рішень сільської ради (однієї на чотири села), фінансуванні інфраструктурних проектів за рахунок коштів з різних джерел, закритті несанкціонованих сміттєзвалищ. Громада зіткнулась з проблемою незаконного вилучення у неї у минулі роки лісових ресурсів. Зібравши необхідні документи, громада готується повернути все належне їй за Конституцією.

У другий день Автомайдану передбачені зустрічі у Рівненській та Хмельницькій областях.

Другий етап цьогорічного Автомайдану

Після Києва Автомайдан прибув у Бушеве. Громада села хоче захистити озеро — улюблене місце відпочинку на своїй території, яке чужорідні ділки намагаються перетворити на кар'єр для видобутку граніту. Триває судовий процес, максимально використовуються “персональні контакти”, але люди зрештою зрозуміли, що оптимальне рішення — утвердити своє право власності на землю, ліс, водні об'єкти як в межах, так і за межами населеного пункту шляхом створення територіальної громади — юридичної особи — власника. У статуті, який на цей момент наявний і прийнятий сільською радою, зазначено, що сільська рада делегує частину своїх повноважень за бажання територіальній громаді, а не навпаки, як цього вимагають статті 140-144 Конституції України та Європейська хартія місцевого самоврядування. Така мала конституція села звичайно є неприйнятною. Громада села готується до загальних зборів. Імпонує їй шире бажання контролювати можливі шкідливі наслідки, які може мати будь-яке нове виробництво для екології та загалом інтересів громади на території громади. Громада хоче самостійно вести господарську діяльність.

У селі Мельники Черкаської області на зустріч з колоною прийшли переважно учасники місцевого родинного поселення, що розуміють: для захисту свого способу життя замало триматися разом, потрібно разом з корінними жителями села творити єдину громаду — власника. Особливо це важливо для унеможливлення масової вирубки місцевого лісу — фактично чи не єдиних “легенів” всієї Центральної України.

Після цього колона з 12 авто в'їхала в бунтівну та горду Недайводу на Дніпропетровщині. Три дні селом ходить міліція і збирає покази учасників загальних зборів. За “злочин” - створення територіальної громади загальними зборами відкрито кримінальне провадження проти голови громади (стаття про “самовільне присвоєння” владних повноважень) та проти активного учасника загальних зборів, що підняв питання про

законність оренди сільського ставу та необхідність витребування громадою документів про права власності будь-кого на цей став, якщо такий власник загалом можливий окрім самої територіальної громади? Чи правомірно відповідно таким орендарем стягнення оплати з рибалок, якщо жодних прав у нього на це фактично немає? За “надмірну ініціативність” проти цієї людини порушено кримінальне провадження за фактом “перешкоджання законній правовій діяльності”? Після триденного тиску, “виховної” сесії сільської ради, яку фактично проводив голова районної ради у супроводі десяти міліціонерів, члени громади вийшли на зустріч з Автомайданом, а місцеве чиновництво та депутати відправили “відбиватись” до людей та активістів Автомайдану лише місцевого голову та дільничного. Ті ж, хто активно людям розповідав про “неконституційність” та “незаконність”, коли приїхали юристи Асамблеї та Вільного простору, просто зчезли. Саме цікаве, що навіть місцева голова, повністю розуміючи правильність позиції громади, боїться не її невдоволення своїми діями, а гніву “власного начальства”, яким, як вона вирішила, чомусь є для неї голова районної ради чи голова райдержадміністрації. Громада — власник та громада — контролер для неї з цієї причини є чимось фантастичним і нереальним. Їй надто важко досягнути, що громада — власник бюджету і відповідно зарплату їй платить саме вона.

Після Недаїводи Автомайдан прибув у Яремівку на Харківщині. У трьох місцевих селах громаду створено. Мотиватором для цього став можливий видобуток сланцевого газу з гарантованими катастрофічними наслідками для екології регіону. Цікавою на цій зустрічі була позиція представника “суверенів” (групи людей, що створюють об’єднання людей без участі більшості, вважають українців корінним народом (такими в Україні є ті національності, які не мають своєї державності за межами України) та визнають з вітчизняного законодавства фактично лише Конституцію України, роблячи наголос на права людини, а не права громадянина) : якщо ви все повертаєте громадам, то що залишиться людині. Позиція Автомайдану є простою і чіткою: життя громадою є тисячолітньою традицією українського народу; ніколи в Україні не було кращого і справедливішого захисника приватної власності, як територіальна громада; так само як громада захищає кожного окремого члена громади, так само і кожен член громади є відповідальним перед громадою. Такий підхід повністю відповідає принципам Європейської хартії місцевого самоврядування.

У Гречишкіно Автомайдан допоміг місцевим жителям здійснити громадський контроль — перевірку призначення техніки, величезна маса якої зосереджена біля Гречишкіно. Техніка призначена для сейсмозрозвідки і у людей відповідно закономірно виникли побоювання, що видобуток сланцевого газу шляхом гідророзриву може прийти і на їхню територію. До цього Автомайдан фактично “відбив” у міліції авто, затримане у незаконний спосіб біля поста ДАІ. Без рішення суду вилучати у будь-кого його майно незаконно. Активісти громадських організацій акуратно пояснили це працівникам міліції. Побачивши нас, машина — евакуатор одразу покинула місце порушення закону. Водій миттєво зрозумів, що краще “зникнути”. Фраза “краще б ми їх не рухали взагалі” стала надто частою зі сторони правоохоронців у спілкуванні з ними. Може, простіше, не реагувати на незаконні дії виконавчої служби?

У Трьохізбенці Луганської області збори відбувались під стабільні вигуки місцевого землевпорядника, намагання інших осіб вкинути у спілкування мовне чи національне питання. Але ми ще не бачили, щоб настільки тепло приймали галичан в Східній Україні. На початку Автомайдану на Львівщині від представника вільних профспілок прозвучала

теза про повновладдя громад як українську національну ідею. Ця ж сама теза прозвучала у Великій Чернігівці з вуст луганчан. У Великій Чернігівці та ж сама проблема, що і в Борщеві на Житомирщині, Недайводі на Дніпропетровщині — намагання у кращих традиціях 37 року фактично репресувати членів громадських комітетів та голів громад.

Проблеми у громад є не лише на Сході. Такі ж проблеми є і у громад Західної України. І партійні вподобання тут не грають особливої ролі, коли виникає питання власності. Переслідування голів громад є практикою і Західної України. Чиновництво з аналогічним рвінням позбавляє прав територіальні громади здійснювати безпосереднє управління. Але загальноукраїнський рух встановлення територіальними громадами конституційного ладу вже не спинити.

Остання точка зупинки Автомайдану — Нікополь. Після чого представники громад 10 областей України роз'їдуться по своїх домівках, щоб продовжити роботу окремими мобільними групами.

Матеріал взято з переписки з Ігорем Гурняком